

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

ANTEP FISTIĞI

●●● SEKTÖR RAPORLARI

İhracat Genel Müdürlüğü
Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı

ANTEP FISTIĞI

DÜNYA ÜRETİMİ

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün en güncel verileri olan 2010 yılı verilerine göre; dünyada Antep fıstığı üretiminde lider durumda bulunan ülke İran'dır. Ancak Amerika Birleşik Devletleri son zamanlarda üretim tekniklerini ve sulama tekniklerini geliştirmek suretiyle üretim hacmini devamlı artırmış ve İran'a rakip konuma gelmiştir. Ülkemiz ise dalgalı üretim yapısı ile üretimin çok olduğu sezonda bu ülkelerin ardından üçüncü sırada yer almaktadır. (Tablo 1)

İran fıstıklarının fiyatının göreceli olarak daha düşük ve fıstıkların iri taneli olması İran fıstıklarının dünya çapında talep edilmesine neden olmaktadır. Ancak üretim esnasında oluşan aflatoksin, ithalatçı ülkelerin zaman zaman İran fıstığı ithalatına engel koymalarına neden olmuş ve geçtiğimiz yıllarda özellikle Avrupa Birliği ile A.B.D. bu konuda ciddi önlemler almaya başlamışlardır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde yetişen Antep fıstığı farklı bir biyolojik familyadan (*Pistacia chinensis*) olup, söz konusu ağacın meyveleri insan tüketimine elverişli değildir. Çin'de söz konusu bitkinin üretimine son yıllarda ağırlık verilmiş olup, bu bitki biyodizel yakıt üretimi çalışmaları için yetiştirilmektedir.

A.B.D.'de Antep fıstığı ağırlıklı olarak Kaliforniya eyaletinde yetişmektedir. Bu ülkeye fıstık ilk olarak İran'dan 1848 yılında getirilmiştir. A.B.D.'de Kirman ve Peter tipi Antep fıstıkları ağırlıklı olarak yetişen çeşitler olup, bu çeşitlere ilave olarak İbrahimim, Ohadi, Safidi, Şasti ve Vahidi çeşitleri de vardır.

Dünya Antep Fıstığı pazarı incelendiğinde ürünün re-eksporta tabi olduğu, Hong Kong, Almanya, Hollanda, Lüksemburg gibi üretici olmayan ülkelerin de bu pazarda önemli rol oynadığı görülmektedir.

Tablo :1 Dünya Antep Fıstığı Üretimi (Ton)

Ülkeler	2009	2010	Değişim (%)	Pay (%)
İran	446.647	446.647	0,0	49,0
A.B.D	175.088	213.000	21,7	23,4
Türkiye	81.795	128.000	56,5	14,0
Suriye	61.484	57.300	-6,8	6,3
Çin Halk Cum.	45.000	48.700	8,2	5,3
Yunanistan	5.518	9.000	63,1	1,0
Afganistan	3.000	3.000	0,0	0,3
Tunus	2.500	2.600	4,0	0,3
İtalya	1.896	1.600	-15,6	0,2
Kırgızistan	820	800	-2,4	0,1
Diğer Toplam	1.539	1.532	-0,5	0,2
Genel Toplam	825.287	912.179	10,5	100,0

Kaynak : FAO

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Dünyada Yakınoğu, Akdeniz Bölgesi ve Asya'nın batı bölgelerinde yetişen Antep fıstığı (Latincesi *Pistacia vera*) , adından da anlaşılacağı üzere, ülkemizde ağırlıklı olarak Gaziantep yöresinde yetişmektedir. Yine Antep fıstığı yetiştirilen toplam il sayımız 44 olup, bu iller Güneydođu, Akdeniz, Ege ve hatta İç Anadolu Bölgelerimizde bulunmakla birlikte, ancak üretimde en çok söz sahibi olan iller Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin, Kilis, Diyarbakır ve Siirt'tir.

Ülkemizde Antep fıstığı yetiştiriciliği profesyonel anlamda 1948 yılında Ceylanpınar Devlet çiftliği ile 114 dekar alanda başlamıştır. Bugün bu kurum Antep fıstığı araştırmalarında önemli bir yere sahip olup, bu araştırmalar için 10,7 milyon hektarlık bir alan ayrılmış bulunmaktadır.

Ülkemizde üretim bölgelerinde bağlı olarak, birçok fıstık çeşidi mevcut olup başlıca çeşitleri şunlardır:

Uzun: küçük ebadına karşın, Gaziantep yöresinden dünya çapında lezzeti ile tanınmaktadır. Diğer çeşitlere nazaran daha geç olgunlaşmakta fakat verimi daha yüksek olarak gerçekleşmektedir. Gıda sanayinde kullanımı oldukça yaygındır. Ülkemizde bulunan en yaygın çeşittir.

Kırmızı: ağırlıklı olarak Gaziantep yöresinin yüksek kesimlerinde yetişmekte olup, erken olgunlaşması nedeniyle tercih edilmektedir.

Siirt: Siirt ve Şanlıurfa'da yetiştirilen Siirt fıstığı, iri taneleri ve yüksek çıtlak oranı nedeniyle önemli bir popüleriteye sahiptir.

Halebi: sıcak bölgelerde yetişen bu çeşit, hem kuruyemiş hem de gıda sanayine girdi olarak kullanılmaktadır.

Ohadi: büyük ebatları nedeniyle daha çok kuruyemiş olarak tüketilmekte olup, geç olgunlaşan bir çeşittir.

Bu türlerin dışında;

- ***Keten Gömleđi,***
- ***Beyaz Ben,***
- ***Deđirmi,***
- ***Çakmak,***
- ***Sultani,***
- ***Vahidi,***
- ***Mümtaz,***
- ***Sefidi ve Hacı Şerifi*** de ülkemizde yetiştirilen Antep fıstığı çeşitleri arasında yer almaktadır.

DIŐ TİCARET

Dünya İhracatı

Uluslararası pazarlarda İnan ve ABD kökenli fıstıklarının fiyatlarının düşük olması, fıstıkların iri taneli olması ve çıtlaık oranının yüksek olması daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır.

Ülkemiz kökenli fıstıkların daha küçük ve fiyatının yüksek olması uluslararası pazarlarda pazarlanabilmesi açısından daha zor olmakla birlikte, ülkemiz fıstıklarının tadının daha yoğun olması uluslararası pazarlarda önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu ürünlerin tanıtımında bu özelliğın vurgulanmasının pazarlamada önemli olduğu düşünülmektedir. Yine önemli bir üretici konumunda bulunan A.B.D.'nin de son yıllarda ülkemiz Antep fıstığı ithalatçısı durumuna gelmesi bu özelliğının pazarlanmasının etkin olduğunu göstermektedir.

Trademap 2010 yılı verilerine göre dünyada toplam 2,5 milyar ABD dolarına ulaşan dünya fıstık ihracatında en büyük payın 1,1 milyar dolar ile İnan'da olduğu, bu ülkeyi 630 milyon dolar ile ABD'nin takip ettiğı görölmektedir. Ülkemizin ise yakın dönemde 10. sıraya yükseldiğı ancak üretim ve ekili alan miktarları ile karşılaştırıldığında potansiyel ihraç miktarının çok gerisinde olduğu görölmektedir. (Tablo 2)

Tablo 2: Dünya Antep Fıstığı İhracat Rakamları (Bin \$)

Ülkeler	2009	2010	Pay (%)
İnan	n.a	1.159.352	46
A.B.D	604.807	632.881	25
Hong Kong, Çin	114.177	205.426	8
Almanya	107.325	156.862	6
Lüksemburg	69.692	103.913	4
Hollanda	93.248	85.122	3
Belçika	97.596	65.583	3
Suriye	20.926	25.035	1
Afganistan	19.902	14.225	1
Türkiye	23.131	13.973	1
İtalya	10.551	12.938	1
Genel Toplam	1.705.560	2.524.011	100

Kaynak: ITC calculations based on UN COMTRADE statistics

Dünya İthalatı

Trademap 2010 yılı verilerine göre dünyada toplam 480 bin tona ulaşan dünya Antep Fıstığı ithalatında en büyük pay %24'lük pay ile Mısır'dadır. Bu ülkeyi Sırasıyla Hong Kong (%19), Çin Halk Cumhuriyeti (%11) ve Almanya (%7) takip etmektedir. (Tablo 3)

Tablo 3: Dünya Antep Fıstığı İthalatı (Ton)

Ülkeler	2009	2010	Pay (%)
Mısır	2.267	114.041	23,7
Hong Kong	50.260	92.640	19,3
Çin Halk Cum.	21.545	52.781	11,0
Almanya	34.507	33.675	7,0
Lüksemburg	15.115	25.239	5,2
Birleşik Arap Emirlikleri	2.103	19.225	4,0
Hollanda	18.331	14.127	2,9
Rusya Federasyonu	11.776	13.355	2,8
İtalya	10.472	10.689	2,2
İspanya	11.172	9.840	2,0
Genel Toplam	255.873	481.043	100

Kaynak: ITC calculations based on UN COMTRADE statistics

Türkiye'nin Antep Fıstığı İhracatı

Üretim maliyetlerinin yüksekliği rakip ülke ürünleri karşısında pazarlama zorluklarını beraberinde getirmekle birlikte, 2010 yılında antepfıstığı ihracatımız 14 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında ise Antep fıstığı ihracatımız bir önceki yıla kıyasla yaklaşık %67 oranında artış ile 23 milyon dolara (1160 ton) gerilemiştir. İhracattaki bu dalgalanmaların sebebi, bu ürünün periodisite (ağacın bir yıl ürün vermesi bir yıl daha az vermesi ya da hiç vermemesi) eğiliminde olmasına, iklim şartlarından kaynaklanan üretim miktarlarındaki düşüşlere veya artışlara bağlıdır.

Ülke bazında ihraç pazarlarımız incelendiğinde ise en büyük payı %48 ile İtalya'nın oluşturduğu, bu ülkeyi sırasıyla Almanya (%10), İsrail (%9) ve Belçika'nın (%7) izlediği görülmektedir. (Tablo 4)

Tablo 4: Türkiye'nin Antep Fıstığı İhracatı

Ülke Adı	2010		2011		% Değişim	Pay
	IHRACAT		IHRACAT		2010 - 2011 (\$)	Pay (%)
	Miktar (Ton)	Değer (Bin\$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin\$)		
İtalya	252	5.069	549	11.180	120,6	47,9
Almanya	91	2.408	96	2.298	-4,6	9,8
İsrail	104	2.005	107	2.097	4,6	9,0
Belçika	55	1.126	87	1.623	44,1	7,0
Suudi Arabistan	3	48	69	1.446	2.882,3	6,2
Mersin Serbest Bölgesi	6	100	64	1.059	957,8	4,5
A.B.D.	19	271	57	929	243,2	4,0
Fransa	5	127	21	521	308,7	2,2
İsviçre	12	267	17	444	65,9	1,9
Tunus	3	28	21	322	1.043,2	1,4
Genel Toplam	717	13.971	1.160	23.342	67,1	100,0

Kaynak : Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

Adres: T.C. Ekonomi Bakanlığı
İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Telefon: +90 312 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr
<http://blog.ibp.gov.tr>
Çağrı Merkezi: 444 43 63